

BÅÅSTEDE

Tilbakeføring av samisk kulturarv

NFSA.1699 Perlebrodert pung. Meråker. Nord-Trøndelag. 1929.

Norsk Folkemuseum
Kulturhistorisk museum
Sametinget
Tana- og Varanger Museumssiida
RiddoDuottarMuseat
Senter for nordlige folk
Várdobáiki Museum
Árran Lulesamisk Senter
Saemien Sijte

- kulturárbbi máhcaheapmi -
- kulturárbe máhtsadibme -
- kultuvreaerpien båastoehgeajnoe-

Samisk kulturarv på vei hjem!

BAKGRUNN

- Bååstede-prosjektet er et resultat av en avtale mellom Norsk Folkemuseum, Kulturhistorisk museum og Sametinget i 2012. Avtalen omhandler tilbakeføring av samiske kulturhistoriske gjenstander fra Norsk Folkemuseum og Kulturhistorisk museum til seks samiske museumsenheter etter geografisk tilhørighet.
- Det ble innsamlet cirka 4200 gjenstander fra hele Sápmi på 1800-1900-tallet, og halvparten av samlingen er tenkt tilbakeført.
- Museumssamlinger avspeiler kultur- og naturarven i de samfunn som de stammer fra. Samlingene innehar dermed egenskaper som går ut over vanlige eiendeler.

“Repatriering handler om anerkjennelse, og er viktig for det samiske folk.”

Johnny-Leo Jernsletten, direktør
Tana- og Varanger Museumssiida, 2015

NFSA.1844 Nålehus. Tysfjord, Nordland. 1932.

MÅL

- Gjennomføre konkrete og praktiske tiltak som bidrar til å sette det samiske folket bedre i stand til å forvalte sin egen kulturarv.
- Legge grunnlaget for en forsterket formidling av samisk kultur også ved de norske museene som deltar i dette prosjektet.
- Fremskaffe tapt kunnskap om hvordan bevare og utvikle tradisjoner.
- Gi en god og konkret, synlig arv som fremtidige samiske generasjoner kan nyte godt av både som historisk materiale og kulturkunnskap, men også som inspirasjon og kilde til å utvikle samisk kunst, kunsthåndverk og sløyd.
- Styrke den samiske befolkningens tilhørighet og identitet.

“Det sentrale siktemålet med *Bååstede* er å øke innsatsen innenfor dokumentasjon og forskning innenfor samisk kulturarv. Kompetanse, kapasitet og andre forutsetninger for slik innsats foreligger både innenfor og utenfor de samiske institusjonene. Derfor er det ønskelig, også på generelt grunnlag, at prosesser for retur og tilbakeføring av dokumentasjon og samlinger fører til en styrking av FOU og formidling både ved de samiske museene, ved andre museer med samiske fagfelt, og ved universiteter og høyskoler og andre fagmiljøer.” (Bååstede rapport, 2012).

NFSA.0755 – Hornlue, kvinne. Nesseby, Varanger. 1918

BEHOV

- Økonomisk løft til de samiske museene slik at de blir likestilt med de norske museene.
- Nødvendige rammebetingelser for å oppfylle målet om ansvar og plikt for forvaltning av egen kulturarv.
- Utbedring av utstillingslokaler og magasiner for å oppfylle museumsfaglige krav for bevaring, og motta gjenstandssamlingen.
- Midler til å rense samlingen for insektgifter (pesticider) før tilbakeføring.

«De samiske museene kan ikke dekke tilbakeføringene og derfor er det viktig at staten sammen med regionale og lokale myndigheter sikrer finansieringen av denne tilbakeføringen. Staten er, i følge norsk lov, nasjonale målsetninger og internasjonale konvensjoner, forpliktet til å sikre at samene kan forvalte sin egen kulturarv.»

Vibeke Larsen, Sametingsråd, 2012

RESULTAT

Det er ikke antall gjenstander som har betydning, men hvordan de overførte gjenstander bidrar til å øke bredden og dybden i de enkelte museenes dokumentasjon og forskningsgrunnlag for den samiske kulturarv i regionen.

«Prosjektet skal bestrebe seg på en løsning der de samiske museene, Norsk Folkemuseum og Kulturhistorisk Museum etter endt tilbakeføring skal stå med bedre forutsetninger for å arbeide med forskning og formidling av den samiske kulturarven.» (Bååstede-rapport 2012).

Denne samlingen er det nærmeste konkrete, følbare, som dagens samiske generasjoner har til sine forfedre og deres kamp for tilværelsen og ikke minst kampen for likeverd og rettferdighet.

Tilbakeføringen vil fremskaffe bortgjemt kunnskap om gjenstandene. Den vil øke bredden og dybden i de samiske museenes dokumentasjon, formidling og forskningsgrunnlag på den samiske kulturarv. Dette vil komme også andre museer til gode ved at det legger grunnlaget for en forsterket formidling av samisk kultur generelt.

NFSA.2778 Pulkmodell, Kautokeinotype, Oslo ca. 1860. Lars Jakobsen Hætta. 1856-1867

NFSA.0951A Osteform. Karasjok. Finnmark. 1822.

“De samiske museene er ikke bare arenaer for de samiske fortellingene og for forståelse av vår felles nasjonale identitet, de er også viktige opplærings- og næringsaktører.”

Lars M. Andreassen, direktør Árran, Tysfjord, 2015

NFSA.1300 Eske. Øksfjord, Loppa. Finnmark. 1910.

NFSA.1576 Belte. Lenvik, Troms. 1918.

”Samene har ikke noe samlet historieverk. Derfor er de samiske museene og den kulturarven de forvalter så viktige for det samiske samfunnet. Jeg håper at vi snart kan vise allmennheten den flotte samiske kulturarven som har kommet tilbake fra hovedstaden. Det hadde passet spesielt bra nå når vi nærmer oss det samiske 100 års jubileet. For å få dette til er vi avhengig av at norske myndigheter finansierer dette viktige tiltaket. Fordi det er vår kultur - våre gjenstander. Vår fortid - vår framtid.”

Henrik Olsen,
Sametingsråd, 2015

De 6 samiske deltakermuseer i prosjektet er:

- 🚩 *Tana- og Varanger Museumssiida*, Øst-Finnmark
Varanger Samiske Museum, Tana Museum, Østsamisk museum og Savio-museet
- 🚩 *RiddoDuottarMuseat*, Vest-Finnmark
De Samiske Samlinger, Kokelv sjøsamiske museum, Porsanger Museum og Kautokeino bygdetun
- 🚩 *Senter for nordlige folk*, Samtidsmuseet for nordlige folk, Kåfjord i Nord-Troms
- 🚩 *Várdobáiki Musea/Museum*, Evenes, Nordland
- 🚩 *Árran Lulesamisk Senter*, Tysfjord, Nordland
- 🚩 *Saemien Sijte - Sørsamisk museum og kultursenter*, Snåsa, Nord-Trøndelag

Bååstede kontaktinformasjon:

Norsk Folkemuseum
Museumsv. 10, Bygdøy, 0214 Oslo
Prosjektleder: Kåren Elle Gaup
Mob. 909 85 997
<http://www.norskfolkemuseum.no>

Kulturhistorisk Museum
Frederiks gate 2, 0164 Oslo
Tlf. 22851900
<http://www.khm.uio.no>

Sametinget
Ávjovárgeaidnu 50
9730 Karasjok/Karášjohka
Tlf. +47 78 47 40 00
<http://www.sametinget.no>